

МАКЕДОНСКОТО ЗНАМЕ НА СТРАНИЦИТЕ НА ФЛАГМАСТЕР

Јован Јоновски

Македонско грбословно друштво,
Претседател и главен хералд
<https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

УДК 929.9(497.7):070(410.1)
<https://doi.org/10.47763/mher21160036j>

Рецензирана статија

АПСТРАКТ

Флагмастер, списанието на Институтот за знамиња од Лондон, објави осум написи за македонското знаме, и тоа: еден за нови можни знамиња за републиките, откако Југославија ќе се распадне; три за усвојување на знамето од 1992 година и можни алтернативи; еден за тоа дека македонското знаме не се вее пред Обединетите нации; два во врска со промената на знамето од 1995 година; и еден во врска со тешкотиите да се обезбеди знамето дури и во Македонија. Дадени се шест илустрации на знамиња, од коишто само една може да се смета за прифатлива – онаа на новото знаме. Трите понудени слики од знамињата од 1992 година, или не се правилни или не се доволно блиски.

Оваа статија ги претставува информациите и цртежите од овие теми и дава анализа и објаснување на некои позадини, поврзани со овие два процеса на утврдување на знамето, 1992 и 1995 година.

Клучни зборови: Флагмастер, македонско знаме.

MACEDONIAN FLAG ON THE PAGES OF FLAGMASTER

Jovan Jonovski

Macedonian Heraldic Society,
President and Chief Herald
<https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

UDC 929.9(497.7):070(410.1)
<https://doi.org/10.47763/mher21160036j>

Peer-reviewed article

ABSTRACT

Flagmaster, the journal of the Flag Institute from London, England, has eight articles about the Macedonian flag, one about possible new flags for the republics once Yugoslavia desolved, three about the adoption of the flag of 1992 and possible alternatives, one about the Macedonian flag not flying in front of United Nations (UN), two regarding the flag change of 1995, and one regarding the difficulties obtaining the flag, even in Macedonia. It gives six illustrations of flags of which only one could be considered acceptable, the one of the new flag. The three offered images of the 1992 flags were either not correct or not close enough.

This article presents the information and drawings from these articles and provides analysis and explanation of some of the background connected with these two processes of adopting flags in 1992 and 1995.

Keywords: Flag master, Macedonian flag

Распаѓањето на Југославија и усвојувањето нови знамиња на независните републики предизвика интерес кај меѓународната вексилолошка заедница. Конфликтот со знамето помеѓу Македонија и Грција (1992 – 1995), исто така поттикна особен интерес. Конфликтот настана кога Република Македонија усвои знаме со сонце со историски дизајн, којшто Грција сметаше дека е нејзин. Сонцето исто така беше дел од грбот и химната на Македонија.

Институтот за знамиња ги има своите почетоци во одделот за знамиња на Хералдичкото друштво. Хералдичкото друштво е основано во Лондон, во 1947 година. Основач беше Џон Брук-Литл (1927 – 2006), хералд во Грбовната колегија (College of Arms)(1956 – 1997). Тој служеше како секретар 50 години и како претседател сè до неговата смрт во 2006 година. Другите од управувачкиот одбор беа исто така од Грбовната колегија. Улогата на Друштвото е да го прошири интересот и знаењето за хералдиката, генеалогичката, редот на наследување и сродните дисциплини. Во тоа време, знамињата сè уште се сметаа како дел од хералдиката. Хералдичкото друштво имаше оддел за знамиња што се занимаваше со знамиња (John 2006, 77).

Уредник на Билтенот на одделот за знамиња на Хералдичкото друштво беше Вилијам Џорџ Крамптон(1936–1997), кој подоцна го формираше Институтот за знамиња во 1971 година, и стана негов директор, а капетан Бараклоу беше секретар. Билтенот беше објавуван од 1969 до 1971 година, кога беше заменет со Флагмастер (од бр. 10). Подоцна, на 1 фев. 1977 година беше преименуван во Билтен на Институтот за знамиња. Билтенот се состоеше од неколку делови: граѓански знамиња, кореспонденција, вести од Институтот за знамиња, воени знамиња, нови книги, нови знамиња, политички промени – секој пагиниран одделно и не нужно вклучен во секој број. Подоцна, петте изданија на Билтенот ретроспективно беа ренумерирани како Флагмастер бр. 19 – 23. Потоа продолжи на 1.11.1978 година како Флагмастер број 24. Сега се објавува двапати годишно (Index 2021).

За време на неговиот живот, Крамптон се сметал за најистакнат британски авторитет за знамиња. Тој се запознал со д-р Витни Смит, „таткото“ на меѓународното вексилолошко

The dissolution of Yugoslavia and adoption of the new flags for the resulting independent countries sparked the interest of the international vexillological community. The flag conflict between Macedonia and Greece (1992-1995) was also of interest. The conflict arose when the Republic of Macedonia adopted a flag with an historic sun pattern also claimed by Greece. The sun was also part of the coat of arms and the national anthem of Macedonia.

The Flag Institute has its beginnings in the Flag Section of The Heraldry Society. The Heraldry Society was established in London in 1947. The founder was John Brooke-Little (1927-2006), Herald in the College of Arms (1956-1997). He served as a chairman of the Heraldry Society for 50 years and as president until his death in 2006. Other officers of the society were also from the College of Arms. The role of the society is to extend interest in and knowledge of heraldry, genealogy, precedence, and related disciplines. At the time vexillology was considered a part of heraldry. The Heraldry society had a flag section dealing with flags (John 2006, 77).

Editor of the Heraldry Society Flag Section Newsletter was William George Crampton (1936-1997) who later formed the Flag Institute in 1971 and became its director, with Capt. Barraclough as its Chairman. The Newsletter was published from 1969 to 1971 when it was replaced with the Flagmaster (no. 10). Later, on 1 Feb 1977 it was renamed the Flag Institute Bulletin. The Bulletin consisted of several sections: Civic Flags, Correspondence, Flag Institute News, Military Flags, New Books, New Flags, and Political Changes – each paginated separately and not necessarily included in every issue. Later, the five issues of the Bulletin were renumbered retrospectively as Flagmaster Issues 19-23. Flagmaster then resumed publication from 1 Nov 1978 at Issue 24. Now it is published twice a year (Index 2021).

During his lifetime, Crampton was regarded as Britain's foremost authority on flags. In 1967 he met Dr. Whitney Smith, the "father" of the international vexillological movement who influenced Crampton. Later Crampton was president of FIAV, the International Federation

движење во 1967, кој извршил големо влијание врз Крамптон. Подоцна, тој беше претседател на ФИАВ, Меѓународната федерација на вексилолошки здруженија (1993 – 1997). Крамптон го презеде уредувањето на Книгата за знамиња на Обсервер, објавена од Ворн, од Идрисин Оливер Еванс (инаку познат и како автор на научна фантастика). Во 1995 година докторираше на темата: *Знамињата како невербални симболи во управувањето со националниот идентитет* (Eflags 2008, 10).

Флагмастер е достапен само за членовите на Институтот за знамиња, и веројатно никој од Македонија никогаш не ги видел написите и идеите што се презентирани во нив, ниту пак имал шанса да го претстави поблиску македонското знаме. Во 2019 година, претседателот на ФИАВ, д-р Жељко Хајмер, му даде копија од Флагмастер бр. 81 на претседателот на Македонското грбословно друштво, д-р Јован Јоновски, што предизвика интерес за подетално разгледување на она што Флагмастер, како едно од најважните вексилолошки списанија пишуваше за македонското знаме и симболи. Оваа статија ги претставува статиите што се издадени во Флагмастер во последната деценија на 20-тиот и првата деценија од 21-виот век и ги анализира нивните содржини и квалитетот на информациите, особено дадените илустрации.

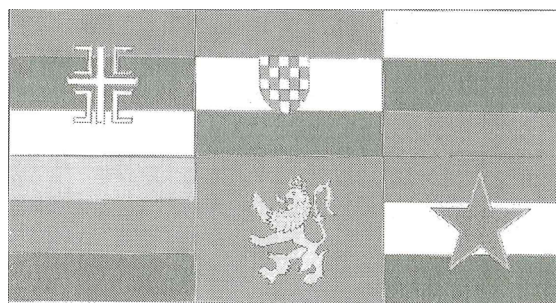
Флагмастер за првпат пишуваше за македонското знаме во бројот 68 од 1991 година, во написот „Република на Србите, Хрватите и Словенците“, каде што темата беше можното распаѓање на Југославија и (можните) знамиња на југословенските републики. На насловната страница беше прикажано фантастично знаме на можната федерација со 6 одделени полиња за сите републики (Сл. 1). Македонија беше претставена со златен крунисан лав на црвено поле. (Republic 1991, 1)

Објаснувачкиот текст вели дека има малку материјал на располагање за алтернативно македонско знаме и спомнува дека Ралф Кели, пишувајќи за Македонците во Австралија, споменува дека тие користат црвено знаме

of Vexillological Associations (1993-1997). He took over editing of the Observer's Book of Flags published by Warne, from Idrisyn Oliver Evans (also known as a science fiction author). In 1995 he gained a PhD submitting a thesis entitled *Flags as Non – Verbal Symbols in the Management of National Identity* (Eflags 2008, 10).

Flagmaster is available only to Flag Institute members, and probably no one from Macedonia ever saw the subject articles and the ideas presented in them, nor had the chance to present closely the Macedonian flag. In 2019 President of International Federation of Vexillological Associations (FIAV) Dr. Zeljko Heimer gave copy of Flagmaster 81 to the President of the Macedonian Heraldic Society Dr. Jovan Jonovski, that incited interest to take a closer look into what the Flagmaster, as one of the most important vexillological bulletins, had to say about the Macedonian flag and symbols. This article reviews Flagmaster during the last decade of the 20th and the first decade of the 21st century, analyzing their content and quality of information, with a special focus on the illustrations provided.

Flagmaster wrote about a Macedonian flag for the first time in issue 68 (1991) in the article “The Republic of the Serbs, Croats and Slovenes” where the theme was the possible breakup of Yugoslavia, and

Сл./Fig. 1

the (possible) flags of the Yugoslav republics (Fig. 1). The title page showed a fantasy flag of the Federation with 6 separated fields for all the republics. Macedonia was represented with a golden crowned lion on a red field. (Republic 1991, 1).

The accompanying text says that there is little material available about an alternative Macedonian flag, noting that Ralph Kelly, writing on Macedonian Australians, mentions that they use a red flag with golden sunburst –

со златно сонце – амблемот, пронајден на „ковчето“ на кралот Филип Македонски (Kelly 1990). Сепак, извештаите од Југославија велат дека во употреба е црвено знаме со златен лав. (Republic 1991, 5)

Приказната повторно продолжува во бројот 71 од 1992 година, во написот „Сумирање на најновите вести за знамиња“ од Вилијам Кремптон. Во неа се потврдува дека Република Македонија го усвои знамето што го користеа Македонците во Австралија. Го опишува како црвено знаме со жолто сонце со сини цветови во центарот (Сл. 2). Овој потег се смета дека претставува потенцијален проблем со Грција. Ралф Кели истакнува дека тоа е извонреден пример за „обратна културна размена“ за знаме, дизајнирано во Австралија, да стане национално знаме во една европска земја. Тој исто така жали што предлогот на Пол Васон за црвено-црно знаме со златен византиски орел не беше земено во обзир (Round 1992, 6). Васон беше уметник и член на Институтот за знамиња, кој со својот ентузијазам создаде предлог-знаме за Македонија. Вилијам Кремптон му помогна да ја постигне оваа цел (Poels 2021).

Сонцето како симбол на Македонија, датиран пред милениуми доби посилено симболично значење по откривањето на кралската гробница во Вергина (Kutlesh на македонски јазик), во 1977 година. Во него е пронајден саркофаг, веројатно оној на кралот Филип Втори Македонски, со карактеристичен дизајн на сонце (Сл. 3) („The Royal Burial“). Бидејќи саркофагот немаше бои, кога македонската дијаспора во Австралија започна да вее знаме со такво сонце од Вергина / Кутлеш, најрано забележано на демонстрациите пред грчката амбасада во Канбера

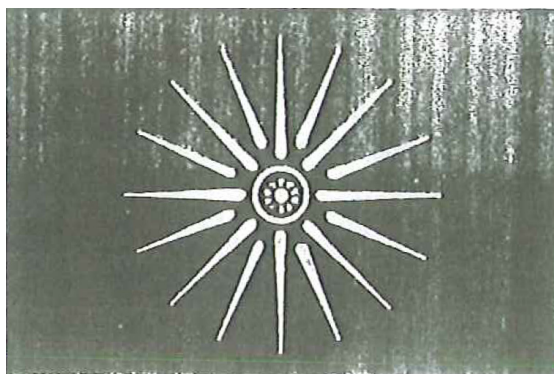
the emblem found on the “treasure chest” of King Philip II of Macedon (Kelly 1990). However, reports from Yugoslavia say that there the red flag with the golden lion is in use. (Republic 1991, 5)

The story is picked up again in issue 71 from 1992, in the article “Round up of the Latest Flag News” by Crampton. It confirms that the Republic of Macedonia adopted the flag used by Macedonians in Australia. It describes it as a red flag with a yellow sunburst centered in the field with a blue blossom in its centre (Fig. 2). This move was seen as a potential problem with Greece. Ralph Kelly points out that it is a remarkable

example of “reverse cultural exchange” for the flag developed in Australia to become a national flag in a European country. He also regrets that the Paul Wason proposal of a red/black flag charged with a golden Byzantine eagle was not considered (Round 1992, 6). Wason was

an artist and a member of the Flag Institute, who in his enthusiasm created a flag for Macedonia. Crampton helped him to achieve this goal (Poels 2021).

The sun as a millennia-old symbol of Macedonia gained stronger symbolic meaning after the discovery of the royal tomb in Vergina (Kutlesh in Macedonian) in 1977. In it a sarcophagus, presumably that of King Philip II of Macedonia, was found, bearing a distinctive sun image (Fig. 3) (“The Royal Burial”). As the sarcophagus had no colors, when the Macedonian diaspora first in Australia, began to fly a flag with the Vergina/Kutlesh sun image, first time recorded on

Сл./Fig. 2

Сл./Fig. 3

на 1 август 1986 година (Trposki 2004), на него се користеа националните златна и црвена боја. Подоцна, Грците во Австралија, во одговор, го користеле сребреното (а подоцна и златното) сонце на сино знаме за „нивната“ Македонија (Natsinas 1995, 2).

Тоа знаме првпат се вееше јавно во Македонија на блокадите на македонско-грчката граница на 21 април 1990 година (Petrov 2017). Блокадите беа организирани од Светскиот македонски конгрес, предводен од Тодор Петров, агитирајќи за укинување на визите, афирмација на положбата и правата на Македонците во Грција, и државјанства, граѓански и наследни права за Македонците, насилно протерани од егејскиот дел на Македонија од балканските војни до Грчката граѓанска војна (Petrov 2015).

Шест месеци подоцна, Тодор Петров стана независен пратеник и го предложи црвеното знаме со златно шеснаесетзрачно сонце, сега познато како Сонце од Кутлеш во Македонија и како Свезда од Вергина во Грција. Предлогот од 1 јуни 1992 година беше паралелен со процесот на усвојување ново знаме и грб, бидејќи јавниот конкурс веќе беше затворен. Иако овој предлог не беше на конкурсот, на крајот доби поддршка од мнозинството.

Знамето беше изгласано на 41-вата седница на 11 август 1992 година, со потребното двотретинско мнозинство (Jonovski 2020, 49).

„Знамето на Република Македонија е црвено со златножолто сонце. Сонцето е со осум основни и осум споредни сончеви зраци, благо здебелени во првата половина, наизменично и симетрично наредени околу сончевиот диск. Основните сончеви зраци непосредно се одделуваат од сончевиот диск, а крајната надворешна должина на сите шеснаесет сончеви зраци се поклопува со надворешната периферија на сонцето. Дијаметарот на сончевиот диск е една седмина од широчината на знамето. Односот на дијаметарот на сончевиот диск и должината

demonstrations in front of Greek Embassy in Canberra on 1 August 1986 (Trposki 2004), it used the current national flag's colors of gold and red. Later, Greeks in Australia in response would use the silver (and later golden) sun on a blue flag for “its” Macedonia (Natsinas 1995, 2).

The red flag with golden 16 rayed sun, was first flown in public in Macedonia at the blockades on the Macedonian-Greek border on 21 April 1990 (Petrov 2017). The blockades were organized by the World Macedonian Congress, led by Todor Petrov. He was agitating for the abolition of visas, affirmation of the position and rights of the Macedonians in Greece, and citizenship, civil, and hereditary rights for Macedonians forcibly expelled from the Aegean part of Macedonia during the period from the Balkan Wars to the Greek Civil War (Petrov 2015).

Six month later, Todor Petrov, became an independent Member of Parliament and proposed the red flag with a golden sixteen-rayed sun, now known as the Kutlesh Sun in Macedonia and as the Star of Vergina in Greece.

The proposal was on 1 June 1992, parallel to the process of adopting a new flag and coat of arms, although the public competition was long closed. Although this proposal was not in the public competition, it eventually received the support of the majority. The flag was voted on during the

41st session of the Sobranie (Parliament) on 11 August 1992 with the required 2/3 majority (Jonovski 2020, 49)

„The flag of the Republic of Macedonia is red with a golden yellow sun. The sun has eight primary and eight secondary sun rays, slightly thickened in the first half, alternately and symmetrically arranged around the solar disk. The basic solar rays are directly separated from the solar disk, and the ultimate outer length of all sixteen solar rays coincides with the outer periphery of the sun. The diameter of the solar disk is one-seventh of the width of the flag. The ratio of the diameter of the solar disk to the length of the primary solar rays is one to

Сл./Fig. 4

на основниот сончев зрак е еден спрема два, а односот на должината на споредниот и основниот сончев зрак е седум спрема осум. Центарот на сонцето се поклопува со точката во која се сечат дијагоналите на знамето. Односот на широчината и должината на знамето е еден спрема два (Сл. 4)“ (Службен 1992). За време на процесот на усвојување на ова знаме, имаше две други димензии на елементите на знамето (Сл. 5). Деталите за целиот процес се опишани во (Jonovski 2019).

Во следниот број 72 од истата година, во написот „Најнови вести за знамето“, Крамптон пишува за конечното усвојување на македонското знаме без синиот цвет во центарот (Latest 1992, 8). Сепак, сите информации за македонското знаме беа доставувани на Вилијам Крамптон од Јос Поелс, новинар во весник од

Холандија, кој имал пристап до холандскиот и меѓународниот печат. Поелс неколкупати пишал до Секретаријатот (подоцна Министерство) за информации на Владата на Република Македонија во Скопје, барајќи информации, од каде добил неколку писма (честопати со задоцнување) со законот за знаме, илустрација и знаменца (Poels 2021). Сепак, приложената илустрацијата во статијата дава друго знаме каде сонцето (Сл. 6) се разликува од официјалното.

Во двобројот 75/76 од 1994 година, написот „Знамиња во вестите“ пишува за македонското знаме како единствено државно знаме во историјата што не се вее пред ООН, откако земјата што ја претставува е примена во Организацијата на 8 април 1993 година. Ова се должеше на приговорот на Грција, којашто користи знаме со верзија на „Свездата на

two, and the ratio of the length of the secondary and primary rays is seven to eight. The center of the sun coincides with the point at which the diagonals of the flag intersect. The ratio of the width and length of the flag is one to two (Fig. 4)” (Службен 1992).

During the flag’s adoption process, the dimensions of the flag changed two times as well as the elements of the flag (Fig 5). The entire process in detail is described in (Jonovski 2019).

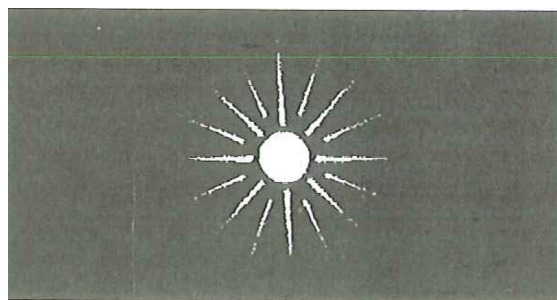
In the next issue, 72, of the same year, in the article “Latest Flag News” Crampton writes about the definitive Macedonian flag without the blue flower in the centre (Latest 1992, 8). However, all information on the flag of Macedonia was

supplied to Crampton by Jos Poels, a newspaper journalist from the Netherlands who had access to Dutch and international press. Poels wrote several times to Secretariat (later Ministry) of Information of the Government of the Republic of Macedonia, in Skopje, and got several letters (often late) containing flag laws, illustrations and actual flags (Poels 2021). Anyway, illustration in Flagmaster depicts another flag where the sun (Fig. 6) that differs from the official one.

In double issue 75-76 (1994), the section Flags in the News the Macedonian flag as the only national flag in history not flown at the UN after the country it represents is admitted to the organization, which happened on 8 April 1993. This was due to the objection of Greece which uses a flag with a version

Сл./Fig. 5

Сл./Fig. 6

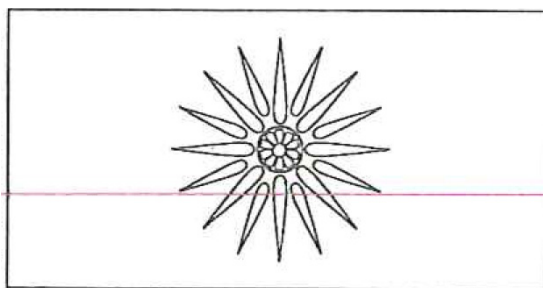
Вергина со син цвет во центарот на ѕвездата“ (Сл. 7) (Flags 1994, 20).

Знамето со шеснаесет-зрачно сонце беше пречекано со огромно непријателство од Република Грција. Провинцијата Македонија во Грција (име што се

користи само од 1987 година, а територијата претходно се викаше Северна Грција), неофицијално започна да користи сино знаме со златно или сребрено шеснаесетзрачно сонце како симбол на „грчка Македонија“. Иако хералдички и вексиллографски, ова не е проблем (бидејќи обете знамиња имаат различни бои), грчката влада сметаше дека употребата на овој симбол во Република Македонија е кражба на еден од нејзините симболи. Ова доведе до ембарго коешто траеше 3 години и заврши со Привремената спогодба, којашто пропишуваше промена на знамето. Предлозите за новото знаме беа дадени од Мирослав Грчев (Грчев 2011) и Костадин Танчев-Динката (Величковски 2019, 181) одделно, обајцата поддржани од различни групи државни челници.

Грчев го разви првичниот дизајн користејќи „златен пресек“, приближно 5:8, за односот на димензиите на висината и ширината на знамето и сончевите зраци се споени со сончевиот диск (Сл. 8). Конечната официјална верзија на знамето е од Танчев, кој ја смени пропорцијата на знамето во односот 1:2 и ги одвои зраците од дискот. Иако ова го смени начинот на конструирање на зраците, деталната анализа покажува дека има остатоци од оригиналниот дизајн на Грчев.

Процесот на промена на македонското знаме, што се случи во октомври 1995 година, се рефлектирало во Флагмастер, во два броја, еден пред и еден по усвојувањето на новото знаме. Прво, во бројот 80 од 1995 година,

Сл./Fig. 7

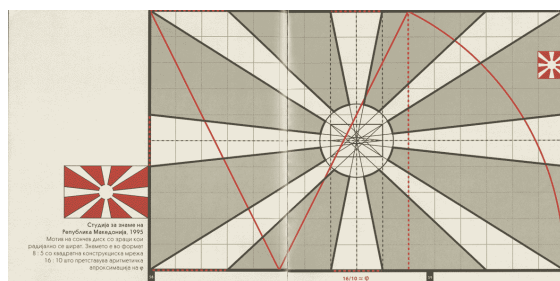
of the “Star of Vergina with the blue flower in the center of the star” (Fig. 7). (Flags 1994, 20)

The flag with a sixteen-rayed sun was met with significant hostility by the Hellenic Republic.

The Province of Macedonia in Greece (a name used only since 1987, with the territory previously referred to as Northern Greece) unofficially started using a blue flag with a golden or silver sixteen-rayed sun as a symbol of “Greek Macedonia”. Heraldically, and vexillographically this is not a problem, since both flags have different colors, the Greek government, however, viewed the Republic of Macedonia’s use of this symbol as stealing one of its symbols. This led to an embargo which lasted three years and ended with the Interim Accord prescribing changes to the flag. The proposals for a new flag were undertaken separately by Miroslav Grchev (Grchev 2011) and Kostadin Tanchev-Dinkata (Величковски 2019, 181), both supported by different groups of state officials.

Grchev developed an initial design using a “golden ratio” approximation of 5:8 for the dimensions of the height and width of the flag, and rays attached to the sun disk (Fig. 8). The final official version of the flag is by Tanchev who changed the proportion of the flag to 1:2 and detached the rays from the disk. Although this altered the way the rays are constructed, detailed analysis shows that there are remnants from original Grchev’s design.

The process of changing the Macedonian flag which happened in October of 1995 was reflected in Flagmaster, in two issues, one before and one after the adoption of the new flag. First, in issue 80 of 1995, under

Сл./Fig. 8

под наслов: „Свездата на Вергина заминува“, пишуваше за Договорот, потпишан на 13 септември, со којшто се предвидуваше Грција да ја признае Македонија под привременото име „Поранешна Југословенска Република Македонија“, додека не се постигне конечно решение. Во меѓувреме, земјата седеше под буквата Ф во Обединетите нации, но не можеше таму да го вее своето знаме. За возврат, Грција го укина трговското ембарго.

Од друга страна, ова значеше дека се отвора можност за ново знаме. Институтот за знамиња го проследи предлогот за дизајн на знамето од Пол Вејсон до македонската амбасада во Лондон. Интересно е да се истражи дали овој предлог е испратен до Министерството за надворешни работи на Македонија. Во предлогот „се користи византиски орел, црвено-црните бои на ВМРО и три ѕвезди коишто ги претставуваат земјите во коишто живеат Македонци. Овој дел можеби нема да им се допаѓа на Грците“. Статијата вклучува црно-бел цртеж на предлогот (Сл. 9). Тука ви ја претставуваме

реконструкцијата на знамето во боја од Јоновски (Сл. 10). Предлогот со ист опис на Пол Вејсон се споменува дури во 1992 година, така што не е јасно дали истиот предлог е поднесен двапати (Round 1992, 6).

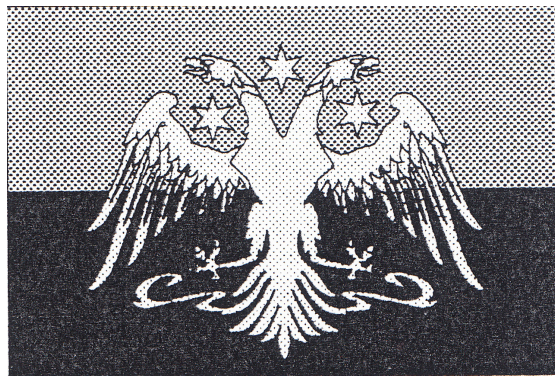
Трите ѕвезди се наоѓаат и на верзија на знамето, користено на основачкиот конгрес на ВМРО-ДПМНЕ во мај 1990 година. Тие ги претставуваат трите делови на Македонија по поделбата со Балканските војни 1912–1913: Вардарска (Србија), Егејска (Грција) и Пиринска (Бугарија), и се сметаат за симбол на стремежот кон обединување

title: "Star of Vergina to go" it writes about the Interim Agreement signed on 13 September that provided Greece would recognize Macedonia under the temporary title 'Former Yugoslav Republic of Macedonia' until a final determination was to be reached on the name. In the meantime, the country was filed under the letter F at the UN, and could not fly its flag there. In return for this recognition, Greece lifted the trade embargo.

On the other side, the situation offered the opportunity for a new flag to be designed. The Flag Institute forwarded a flag design proposal, originated by Paul Wason, to the Macedonian Embassy in London. It would be interesting to discover if the proposal was sent to the Ministry of foreign affairs of Macedonia. The proposal "used the Byzantine eagle, the red and black colours of VMRO¹, and three stars to represent the countries where Macedonians live. The Greeks may not like this part". Flagmaster included a black and white drawing of the proposal (Fig.9). Here we present the colour reconstruction of a flag by Jonovski (Fig. 10). A proposal with the same description by Paul Wason is mentioned back in 1992, so it is not clear whether it is the same proposal submitted twice (Round 1992, 6).

The three stars are also found on a version of the flag used on the founding congress of VMRO-DPMNE² in May 1990. They represented the three parts of Macedonia divided during Balkan wars 1912-13: Vardar (Serbia) Aegean (Greece) and Pirin (Bulgaria), and are considered as a symbol of striving for unification (Fig. 11, 12).

The article continued with the debate

Сл./Fig. 9

Сл./Fig. 10

(Сл. 11, 12).

Текстот продолжува со информирација дека на 5 октомври ќе се одржи дебата во македонскиот парламент за ново знаме и грб, и дека се очекуваат само насоки за новото знаме за чијшто дизајн ќе се одлучува подоцна. Новиот дизајн се очекува да биде избран од дизајните што се поднесени пред три години на јавниот конкурс. „Идеите за дизајн денес се фокусираат на варијации на златно сонце на црвена основа, можеби намалувајќи го бројот на зраци на осум, како што е предложено од Сојуз за Македонија“ (Star 1995, 8)

Текстот исто така ја опиша ситуацијата со грбот и првичниот договор за предлог во 1992 година, кога партијата ВМРО-ДПМНЕ не се согласи со Уставната комисија. Комисијата предложи грб, заснован на сонцето на Кутлеш, а националистите го посакуваа традиционалниот златен лав. Заменик-претседателот на СДСМ, Никола Поповски предложи претходно истата година, стариот грб на Социјалистичка Република Македонија да се задржи, но без црвената ѕвезда (Star 1995, 9). Овој предлог всушност потекнува од пратеникот Фаик Абди во 1992 година. Подоцна, овој предлог беше даден од премиерот Никола Груевски во 2007 година, и конечно беше прифатен во 2009 година.

Овој предлог за новото знаме на Република Македонија од Институтот за знаме, беше претставен на страницата на Знамињата на светот (Flags Of The World) (FOTW), интернет-здружение и ресурс за вексилологија. Тоа започна како јаху група со мејлинг-листа во 1993 година и интернет-страницата, првично основана од Џузепе Ботасини од Италија во 1994 година. „Знамиња на светот“ е најголемата интернет-страница што е посветена на вексилологијата,

Сл./Fig. 11

to take place in the Macedonian Parliament on 5 October on a new flag and coat of arms. The expectation being only provisions for a new flag would be made whose design would be decided at a later date. The new design was expected to be derived from the designs submitted three years ago in the national competition. “Design ideas today centre around variations of the gold sun on red field, perhaps reducing the numbers of rays to eight, as has been suggested by the Alliance for Macedonia”³. (Star 1995, 8)

The article also described the situation with the coat of arms and the initial agreement on a new proposal in 1992 when the VMRO-DPMNE party failed to agree with the Constitutional Commission. The commission proposed arms based on the Star of Vergina and the nationalists wanted the traditional golden lion. A Deputy of the SDSM⁴, Nikola Popovski, proposed earlier that year that the old coat of arms of the Macedonian Socialist Republic should be kept but without the red star (Star 1995, 9). The proposal actually originated with MP

Сл./Fig. 12

Faik Abdi in 1992. This proposal was submitted by then Prime Minister Nikola Gruevski in 2007 and finally accepted in 2009.

The proposal for the new flag of the Republic of Macedonia by The Flag Institute was reflected in Flags of the World (FOTW), an Internet-based vexillological association and resource. It started as a Yahoo group mailing list in 1993 and the website initially founded by Giuseppe Bottasini from Italy in 1994. FOTW is the largest website devoted to vexillology, containing comprehensive information about various flags,

којашто содржи сеопфатни информации за разни знамиња и стана 56-та членка на ФИАВ во 2001 година („History of FOTW“).

Во делот за македонските знамиња, има потсекција за предлози за македонски знамиња. Во коментар на Брус Вард, од 1 март 1996 година, се опишува предлогот на Васон, при што погрешно се претпоставува дека предлогот е на самиот Вилијам Кремптон. Вард,

исто така, дава опис на знамето: „хоризонтално поделено, црвено над сино, со златен или бел двоглав орел со раширени крила и три шестокраки ѕвезди коишто се наоѓаат во просторите помеѓу крилјата и вратот и помеѓу двата врата“. Илустрација за знамето е со користење на орелот од знамето на Албанија (Сл. 12). Во коментар од 20 февруари 1998 година, Жељко Хајмер го поправа Вард дека орелот што бил користен бил „поукрасен од албанскиот орел“ и дека полето било црно, а не сино.

Во следниот број, 81 од истата година, има две статии, една „Балканското прашање е решено?“, а другата „Грција и Македонија“ на грчкиот член на Институтот за знамиња, Јанис Нацинас, како реакција на гореспоменатиот напис од претходниот број. Прво, во писмото до Институтот за знамиња, Нацинас се спротивстави на идејата дека трите ѕвезди во него можат да ги означуваат областите каде што можат да се најдат современи Македонци и на „употребата на византискиот орел, што е несоодветно за една раса биле инимични за православната империја. Како резултат на тоа, тој беше поканет да напише статија за ситуацијата со знамето. Написот сепак, беше мошне поумерен во анализата и коментарите.

Во написот, Нацинас објаснува дека Грција не се противи на постоењето на т.н. „Република Македонија“, туку на името, бидејќи античките Македонци биле еленски народ и Александар бил обединител на класична Грција. Во модерното време, Македонија е географска област во северна Грција, со Грци од таа област,

and became the 56th member of FIAV in 2001. (“History of FOTW”)

Сл./Fig. 13

In the FOTW section about Macedonian flags, there is a subsection on proposals for the Macedonian flag. In an entry by Bruce Ward, of 1 March 1996, he describes the Wason proposal. He wrongly assumes that the proposal is by William Crampton

himself. Ward also gives a description of the flag: “horizontally divided, red over blue, surmounted overall by a gold or white spread-wing double-headed eagle and three six pointed stars arranged in the spaces between the wings and necks and between the two necks”. The provided illustration of the flag uses the eagle from the flag of Albania (Fig. 12). In an entry from 20 February 1998, Željko Heimer corrects Ward, saying that the eagle used was “more ornamented than the Albanian eagle” and that the field was black not blue.

In the next issue of Flagmaster, 81, of the same year, there are two articles, one “The Balkan Question Resolved?” and the other, “Greece and Macedonia” by Flag Institute Greek member Yanis Natsinas, as a reaction to the aforementioned article from the previous issue. Firstly, in a letter to the Flag Institute, Natsinas, objected to the idea that the three stars could stand for the areas where modern Macedonians are to be found and to the “use of the Byzantine eagle, which was inappropriate for a race which had been inimical to the Orthodox empire”. As a result of his letter he was invited to write an article about the situation. The article, however, was much more balanced in its analysis and comments.

In the article Natsinas explains that Greece does not object to the existence of the so-called ‘Republic of Macedonia’ but to the name, since Ancient Macedonians were a Hellenic people and Alexander The Great united classical Greece. In

кои се опишуваат себеси како Македонци. Од друга страна, „Македонците“ од Скопје се словенски народ.

Нацинас објаснува дека кон крајот на 19 век, кога се распаѓала Отоманската Империја, соседните земји (Грција, Бугарија и Србија) се обидуваа да ја присвојат оваа територија, тврдејќи дека Словените во Македонија се нивни (Бугарите и Србите како браќа Словени, Грците како браќа православни христијани). Тогаш, меѓу овие луѓе се разви посебен национален идентитет, за којшто беше избрано името „Македонци“. Современата „Република Македонија“ е наследник на тоа движење.

Потоа тој го објасни приговорот на Грција за употребата на името Македонија за нејзините соседи во Скопје, плашејќи се дека грчките Македонци нема да можат да го користат името за себе. Некои дури стравуваа дека кога Република Македонија ќе се утврди на меѓународно ниво, може дури и да побара да ја преземе грчката Македонија, врз основа на фактот дека според проценките на пописот, таму живеат 150.000 словенски Македонци (Natsinas 1995, 2).

Нацинас продолжува дека проблемот се влошил во 1991 година (sic), кога новооснованата „Република Македонија“ избра знаме на коешто се наоѓа таканаречената Свезда од Вергина. Оваа свезда произлегува од дизајнот што ја украсува златната урна, за којшто се верува дека содржи пепел на античкиот македонски крал Филип Втори (татко на Александар Велики), откриен во гробница во селото Вергина (до 1926 година познато под тоа словенско име Кутлеш), во грчка Македонија. Можеби е под знак прашалник дали таа свезда навистина беше амблем на античкото македонско кралство или дали тоа беше само декоративен дизајн, избран од уметникот кој ја направил урната. Некои во него го гледаат влијанието на античка Персија, едно од освојувањата на Александар. Други тврдат дека тоа е честа декоративна тема во античката грчка архитектура. Примери за тоа може да се видат и на други грчки градби, па дури и во современите неокласични градби, како во главната читална во Британската библиотека (Natsinas 1995, 2).

Важно е да се напомене дека постои разлика помеѓу „грчките“ Македонци, каде

modern times Macedonia is a geographical area in northern Greece with Greeks from that area describing themselves as Macedonians. On the other hand, Natsinas says, the ‘Macedonians’ of Skopje are a Slavic people.

Natsinas continues that in the late 19th century, when the Ottoman Empire was collapsing, neighboring countries (Greece, Bulgaria, and Serbia) were striving to take over the territory claiming the Slavs of Macedonia as their own (Bulgarians and Serbians as fellow-Slavs, Greeks as fellow Orthodox-Christians). There was then a movement among these people to assert a separate national identity, for which the name ‘Macedonian’ was chosen. The modern ‘Republic of Macedonia’ is the heir of that movement.

Then Natsinas went on explaining the objection of Greece to the use of the name Macedonia for its neighbors in Skopje, fearing that Greek Macedonians could not use Macedonians for themselves. Some even feared that when the Republic of Macedonia was recognized internationally, it could then demand to take over Greek Macedonia based on the fact that according to census estimates there were 150,000 Slavic Macedonians living there (Natsinas 1995, 2).

Natsinas continued saying the problem worsened in 1991(sic) when the newly-established ‘Republic of Macedonia’ chose a flag bearing the so-called Star of Vergina. The star deriving from a design adorning a golden urn, believed to contain the ashes of ancient Macedonian King Philip II (father of Alexander the Great), discovered inside a tomb in the village of Vergina (until 1926 it was known by its Slavic name, Kutlesh) in Greek Macedonia. It is perhaps questionable whether that Star was really the emblem of the ancient Macedonian kingdom, or if it was just a decorative design chosen by the artist who made the urn. Some see in it the influence of ancient Persia, one of Alexander’s conquests. Others maintain that it is a common decorative theme in ancient Greek architecture. Examples of it can be seen in other Greek buildings, and even in modern neo-Classical ones like the main reading room in the British Library (Natsinas 1995, 2).

It is important to note that there is a

што „Македонци“ има регионално значење и Македонците кои живеат во Република Македонија, во остатокот од Македонија или во светот, каде „Македонци“ има национално и етничко значење. Грчките Македонци се гледаат себеси како Грци во национална и етничка смисла.

Национас продолжува дека Грците ја сметаат ѕвездата за амблем на античките Македонци, и откако започна спорот со Скопје, ѕвездата може да се види скоро насекаде, како во грчка Македонија така и во другите делови на Грција. Таа е претставена на новата монета од 100 драхми; се користи како амблем на специјализирана полициска сила, неодамна конституирана; може да се види на фасадите на зградите, на ковертите со сметки за електрична енергија, дури и на капаците на шахтите на улиците. Темносиното знаме со ѕвездата во средина, се верува дека потекнува од Австралија, а сега се користи во Грција како знаме на грчка Македонија (иако никогаш не било официјално усвоено како такво и ниту една грчка област нема свое знаме) (Ibid).

Тој објаснува дека употребата на ѕвездата на знамето на Република Македонија, Грците ја сметале за национална навреда, и е можеби одговорна за поплавата на ѕвезди што сега се наоѓаат насекаде во Грција. Можеби сега Републиката од Скопје конечно ќе се согласи да го смени своето знаме, ќе гледаме помалку ѕвезди во Грција.

На крајот од својата статија, Национас заклучува дека овој конфликт со знамињата е единствен пример на една држава да убедува друга да го смени своето знаме, и дека знамињата на новонезависните држави честопати ги имитирале знамињата на веќе постојните, давајќи пример со знамињата со пан-африкански бои, првично боите на знамето на Етиопија, и дека таквата имитација досега се сметаше повеќе за ласкање отколку за навреда. Исто така, тој наведува дека иако Грците ја сметаат ѕвездата за свој симбол, таа не стои на националното знаме (дизајнирано многу пред таа да биде „откриена“) и дека се плашат дека „скопско-македонците“ ќе го користат нивното знаме со ѕвезда, и таа меѓународно

difference between “Greek” Macedonians, where “Macedonian” has regional meaning, and Macedonians that live in the Republic of Macedonia, the rest of Macedonia or the World, where “Macedonian” has national and ethnic meaning. Greek Macedonians see themselves as Greeks in a national and ethnic sense.

Natsinas continued by saying that Greeks have come to consider the star the emblem of ancient Macedonians, and since the dispute with Skopje began, the star can be seen almost anywhere, both in Greek Macedonia and in other parts of Greece. It forms part of the new 100 drachma coin; it is used as the emblem of a specialist police force recently constituted; it can be seen on the facades of buildings, on envelopes of electricity bills, and even on the lids of manhole covers in the streets. The dark-blue flag with the star in the middle, believed to have originated in Australia, is now used in Greece as the flag of Greek Macedonia (although it has never been officially adopted as such and no Greek district has a flag of its own) (Ibid).

Natsinas explains that the use of the star on the flag of the Republic of Macedonia was seen by the Greeks as a national insult and is perhaps responsible for the deluge of stars which are now turning up everywhere in Greece. It may be that now that the Skopje-based republic has finally agreed to change its flag, we will see less of the star in Greece.

At the end of his article, Natsinas concludes that the flag conflict is a unique example of one state persuading another to change its flag, and that flags of newly independent states have often imitated the flags of already-existing ones giving the example of all the flags bearing the pan-African colours, originally the colours of the flag of Ethiopia, and that such imitation has hitherto been considered flattery rather than insult. He further states that although Greeks consider the star as their symbol, it is not a feature on their national flag (designed long before the star was ‘discovered’), and that they feared that with the “Skopje-Macedonians” using it on their flag, the star would come to be identified with the them, internationally, and not with Greek Macedonia and Greece in general (Ibid).

ќе се идентификува со нив, а не со грчката Македонија и воопшто со Грција (Ibid).

Во истиот број, 81, под наслов „Балканското прашање се реши? Се реши проблемот со македонското знаме“, има извештај за седницата на македонското Собрание од 5 октомври, кога новиот дизајн на знамето беше изгласан со 110:1 гласови во Собрание со 120 места. Ова значеше дека треба да се отстрани Свездата на Вергина од знамето и да се замени со сонце од осум зраци што се протегаат до рабовите на знамето. Дизајнот е поврзан со тој на грбот, којшто исто така содржи сонце од осум зраци, како и химната „Денес над Македонија“, како што вели „се раѓа ново сонце на слободата“ (Balkan 1995, 1).

Беше објавена и изјавата од Секретаријатот за информации на Република Македонија, од Јос Полс на Интернет: „црвената боја честопати беше бојата на знамињата под коишто македонскиот народ се бореше во минатото за национална слобода. Тоа претставува борба против ропството и за социјална, духовна и цивилизациска слобода и напредок. Сонцето отсекогаш било во нашата историска традиција симбол на светлината, раѓање на животот, радоста и слободата, и затоа е избрано да биде амблем на знамето на Република Македонија“ (Sekretarijat 1995).

Новото знаме беше подигнато пред ООН во 10:30 часот, на 21 октомври 1995 година, со што се стави крај на чудната аномалија според којашто Македонија беше единствената земја-членка чиешто знаме не се вееше пред зградата. Законот, пренесен до ООН и преведен од Јиржи Тенора, вели дека ширината на сонцето е една седмина од должината на знамето. Како и да е, во материјалот што го постави Јос Поелс на Интернет, неговиот дијаметар е даден како една осмина. Даден е официјален модел, (Сл. 13) каде должината е 22,5 см, а дијаметарот на дискот е 3,5 см. Сепак, може да има одредена конфузија околу тоа дали жолтиот диск ја вклучува или не црвената граница, што го одделува од зраците. Ако е вклучено, целиот диск има дијаметар од 4 см или 17,7% од должината. Боите остануваат како порано (Balkan 1995, 2).

Анализата на знамето, објавена во Флагмастер со Законот и примерокот од Службен весник на Република Македонија, покажува дека пропорциите и дијаметарот на сонцето се со

In the same issue, 81, under the title “The Balkan Question Resolved? Macedonian Flag Issue Settled” is a report of the 5 October session of the Macedonian Parliament when a new design of the national flag was voted for by 110-to-1 in the 120-seat Sobranie. This resulted in the removal of the Star of Vergina from the flag and to replace it with a sun of eight rays extending to the edges of the flag. The design was related to the arms, which also contain a sun of eight rays, and to the national anthem *Denes nad Makedonija se ragja novo sonce na slobodata* (“Today a new sun of Liberty rises over Macedonia”) (Balkan 1995, 1).

Same issue also reported the statement of the Secretariat for Information of the Republic of Macedonia published by Jos Poels: “the red colour has often been the colour of the flags under which the Macedonian people fought in the past for national freedom. It represents the struggle against slavery and for social, spiritual and civilisation (sic) freedom and progress. The sun has always been in our historical tradition a symbol of light, spring of life, joy and freedom, and this is why it was chosen to be the emblem on the flag of the Republic of Macedonia.” (Secretariat 1995)

The new flag was raised in front of the UN headquarters building at 10:30 on 21 October 1995, thus ending the strange anomaly whereby Macedonia was the only member whose flag was not flown at the building. The law as transmitted to the UN and as translated by Jiri Tenora states that the width of the sun is one-seventh of the length of the flag. However, in the material placed on the Internet by Jos Poels its diameter is given as one-eighth. An official graphic depiction is provided, (Fig. 13). In this depiction, the length is 22.5 cm and the diameter of the disc is 3.5cm. However there may be some confusion as to whether or not the yellow disc includes its red border, which separates it from the rays. If this is included the whole disc has a diameter of 4cm or 17.7% of the length. The colours remain as before (Balkan 1995,2).

Analysis of the flag published in *Flagmaster* with the law and the sample from the *Official Gazette* of the Republic of Macedonia, shows minor differences in the proportions and the

мали разлики. Во членот 2 од Законот се вели:

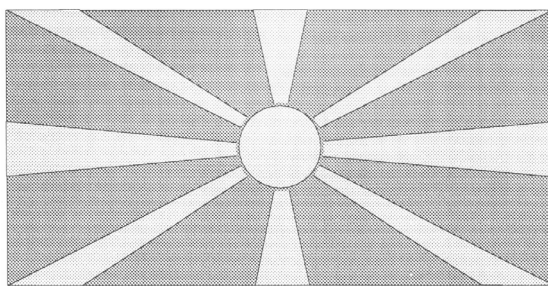
„Знамето на Република Македонија е црвено со златно-жолто сонце. Сонцето има осум сончеви зраци кои се простираат од сончевиот диск со проширување до рабовите на знамето. Сончевите зраци се вкрстуваат по дијагонала, хоризонтала и вертикала. Дијаметарот на сончевиот диск е една седмина од должината на знамето. Центарот на сонцето се поклопува со точката во која се сечат дијагоналите на знамето. Односот на ширината и должината на знамето е еден спрема два. Во прилог е дадено ликовно-графички приказ на знамето“ (Службен 1995).

Во дефиницијата дури и не се споменува дека зраците се одделени од сончевиот диск, ниту дебелината на одвојувањето. На знамето на Флагмастер, кругот што ги одвојува зраците од сончевиот диск е мошне тесен. Исто така, конструкцијата на зраците не е опишана во Законот, но има прилог на Законот со знаме на официјална илустрација. Илустрацијата на насловната страница на Флагмастер не го следи совршено официјалниот план за конструкција. Тоа не е многу различно визуелно, но само покажува дека лицето кое го подготвило цртежот не посветило поголемо внимание или го сметало тоа за непотребна педантерија (Сл. 14). Институтот за знамиња има лист со факти за секое знаме, главно направено од Крамптон.

Последен пат, македонското знаме се споменува во бројот 117 од 2005 година, кога уредникот Мајкл Фал, во написот „Знамиња во вестите“ како „Македонските знамиња тешко се наоѓаат“, пишува за употребата на малцинските знамиња во Република Македонија. Според новоизгласаниот Закон, малцинствата можат да го користат своето национално знаме заедно со македонското државно знаме. Исто така, ги споделува искуствата на англиканскиот свештеник Џон Хол, кој при својата посета

diameter of the sun. Article 2 of the law states:

“The flag of the Republic of Macedonia is red with the golden yellow sun. The sun has eight sun rays that extend from the solar disk by extension to the edges of the flag. The sun’s rays cross the diagonal, horizontal, and vertical.

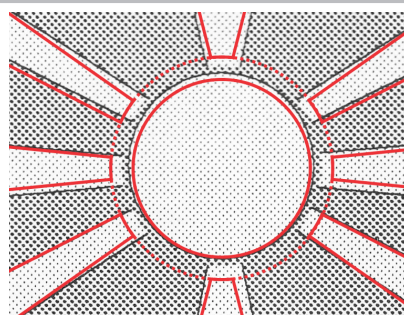

Сл./Fig. 13

The diameter of the solar disk is one-seventh of the length of the flag. The center of the sun coincides with the point at which the diagonals of the flag meet. The ratio of the width and length of the flag is one to two. In addition, a graphic representation of the flag is provided” (Службен 1995).

The definition does not mention the rays are separated from the sun disk nor the thickness of separation. In the Flagmaster article’s depiction of the flag the circle disconnecting the rays from the sun disk is much smaller. Also, the construction of the rays is not described in the law but there is an attachment to the law with official flag image. Flagmaster’s cover page illustration does not follow perfectly the official construction sheet. They are not very different visually, but only show that the person rendering the drawing did not pay close attention or consider the unnecessary pedantry (Fig. 14). The Flag Institute has a fact sheet for every flag, mostly done by Crampton.

Last time the Macedonian flag is mentioned is in the issue 117 of 2005, when Editor Michael Faul, in the section “Flags in the News” in an article “Macedonian Flags are Hard to Find”

Сл./Fig. 14

writes about the usage of national minority flags in the Republic of Macedonia. According to the newly passed law, the minorities could use their national flag together with the Macedonian national flag. It also shares the experiences of Anglican priest John Hall who while visiting Macedonia

на Македонија, забележал како на штанд се продаваат албански и американски знамиња во две големини, и само многу малечки знамиња за на маса или за во автомобил. На прашањето зошто тие не продаваат големи македонски знамиња, продавачот одговорил дека тие се мошне скапи и тешко се наоѓаат (Flags 2005, 13).

Флагмастер ќе ги прикаже и грбовите на Претседателот на Република Македонија и на Македонската православна црква – Охридската архиепископија, во бројот 138 од 2011 година, без дополнителен текст.

ЗАКЛУЧОК

Флагмастер се стреми да го опфати општиот тек на вексилолошкиот развој на Република Македонија и да ги донесе основните информации до неговите читатели низ годините, на ниво на познавање на националните знамиња, обидувајќи се на објективен и избалансиран начин да ја изнесе суштината на спорот околу симболот, на начин што го приближува до читателите кои не се запознаени со регионалната политика и сложената историска позадина. Сепак, нејзините ограничувања, меѓу другото, лежат во значителниот недостаток на релевантни информации од Македонија во тоа време, а камоли на стручна и научна основа од оваа област во Македонија во раните 90-ти, како и релативно груб достапен приказ / подготовка / технологија за печатење во моментот на објавување. Затоа е важно македонските експерти да подготват соодветни трудови за Флагмастер и други важни странски вексилолошки списанија.

Сметаме дека е интересен предлогот за знамето на Институтот за знаме. Тој ги користи двете национални бои, црвена и црна, а златниот двоглав орел не е непознат во Македонија. Всушност, најстариот запис за знаме на територијата на Република Македонија е од картата Дулцерт од 1390 година, каде што е прикажано знаме на главниот град Скопје со црвен двоглав орел на жолто знаме. Исто така, тој е симбол на православието и особено Цариградскиот патријарх, на кого му припаѓаше целата епархија во Македонија до 1870 година. Исто така, симболот со три ѕвезди се смета за симбол на единството на сите делови на

spotted a stand selling Albanian and U.S. flags in two sizes, and the Macedonian national flag in only very small table or car dashboard sizes. When questioned why he did not sell larger Macedonian flags, the seller answered that those are very expensive and hard to find (Flags 2005, 13).

The Flagmaster will also show the Arms of the President of the Republic of Macedonia and of the Macedonian Orthodox Church – Archbishopric of Ohrid, in its issue 138 of 2011 without an additional text.

CONCLUSION

Flagmaster strove to cover the general course of the vexillological development of the national flag of the Republic of Macedonia and to bring basic information on the subject to its readers over the years. The publication's goals were to be objective and provide a balanced view of the essence of the dispute over the main symbol (the "star"), in a way that brings it closer to readers unfamiliar with regional politics and the nation's complex historical background. However, the publication's limitations, among other things, may have stemmed from the considerable lack of relevant information from Macedonia at the time, as well as a lack of professional and scientific foundation in vexillology in Macedonia in the early 1990s. Exacerbating the issue may have been the relatively rough display / preparation / printing technology at the time of publication. Therefore it is important that Macedonian experts prepare appropriate papers for Flagmaster and other important foreign vexillological journals.

We find the Flag Institute's proposal for the flag interesting. It uses the two national colors, red and black, and the golden double-headed eagle is not unknown in Macedonia. Actually, the oldest record of a flag in the territory of the Republic of Macedonia is from the Dulcert map of 1390 where a flag is shown of the capital Skopje, with a red double-headed eagle on a yellow field. Also, it is a symbol of Orthodoxy and especially the Patriarch of Constantinople to whom all the dioceses in Macedonia belonged until 1870. Further, the symbol of three stars is considered as symbol of unity in all parts of Macedonia, or

Македонија, или како што наведува Флагмастер, трите земји каде живеат македонци.

as Flagmaster states, the three countries where Macedonians live.

NOTES

- 1 VMRO – Vnatreshna Makedonska Revolucionerna Organizacija (Internal Macedonian Revolutionary Organization) is one of the names of Macedonian Revolutionary Organization that become synonym for the entire movement (1893 – 1937) and symbol of the Macedonian struggle for independent Macedonia. VMRO organized the Ilinden (St. Elijah day) Uprising in 1903 which is considered a landmark event in the struggle for creation of independent Macedonian state that started fulfilling on Ilinden (St. Elijah day) 1944. However in Bulgaria VMRO is regarded as a pro-Bulgarian organization with aim of unification of Macedonia with Bulgaria. For more details see <https://www.britannica.com/topic/Internal-Macedonian-Revolutionary-Organization>.
- 2 VMRO-DPMNE (Vnatreshna Makedonska Revolucionerna Organizacija – Demokratska partija za Makedonsko Nacionalno Edinstvo) Internal Macedonian Revolutionary Organization – Democratic Party for Macedonian National Unity.

Registered in the summer of 1990, as a “national party of the Macedonian people” with an anti-communist conservative orientation, amongst the first political parties striving for the Independence of Macedonia from Yugoslav federation. It claims, as the name indicates, to be continuation of the historic VMRO (Klimovski 2017, 294).

- 3 Alliance for Macedonia coalition led by Socialist-Democratic Union of Macedonia (SDSM), with Socialist party of Macedonia and Liberal Party.
- 4 SDSM (Social- Demokratski Sojuz na Makedonija) Social- Democratic Union of Macedonia is continuation of the Communist Party of Macedonia. Re-registered in the summer of 1990 as “radically breaking its connection with the communist-bolshevik model of a party, with confined indoctrination and monopolistic position in the society” and “it determines itself for Yugoslavia as a democratic community of equal peoples”. Second largest party in Macedonia. (Klimovski 2017, 292)

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

- Величковски, Владимир (2019) *Костадин Танчев – Динката*, Скопје: Национална галерија на Македонија.
- Петров Тодор (2015) “Кон Македонските работи: Што стори ти за Македонија денес?” https://m.facebook.com/SvetskiMakedonskiKongres/posts/1197936780219928?locale2=id_ID. Accessed on 8.3.2018.
- Службен (1992) „Службен весник на Република Македонија” [Official Gazette of the Republic of Macedonia] 19/1992.
- Службен (1995) „Службен весник на Република Македонија” 47/95 Законот за знаме на Република Македонија.
- Eflags (2008) “Dr William Crampton: Founder of the Flag Institute” *Eflags*, The Flag Institute 8 <http://www.flaginstitute.org/pdfs/eflags08.pdf>
- “Flags (1994) in the News” *Flagmaster* 75-76.
- “Flags (2005) in the News” *Flagmaster* 117.
- Grčev, Miroslav. 2011, “In Search of the New Flag,” *Macedonian Herald* 5. Skopje: Macedonian Heraldry Society.
- “History of FOTW” <https://www.crwflags.com/fotw/flags/fotwhist.html>
- Index (2021) to Flagmaster 1-161 Flag Institute Bulletin, Heraldry Society Flag Section newsletter. <https://www.flaginstitute.org/wp/wp-content/uploads/2021/03/Flagmaster-Index.pdf>
- “John (2006) Philip Brooke-Little, CVO, MA, FHS (1927-2006)” *The Coat of Arms* No. 212, 2006, London: The Heraldry Society, 77-78
- Jonovski, Jovan. 2019. “Осврт за процесот на

усвојување на државните симболи на Република Македонија во 1992 година - Review of the Process of Adoption of the State Symbols of the Republic of Macedonia in 1992”. *Macedonian Herald*, no. 12, 3-24. <https://doi.org/10.47763/mher1912003j>.

- Jonovski Jovan (2020) *The Sun and the Lion as Symbols of the Republic of Macedonia: A Heraldic and Vexillological Analysis*, Flag Heritage Foundation, Danvers.
- Kelly, Ralph (1990), “Macedonian Australians”, *Croix Australis*, vol. 6. No. 27.
- Klimovski, Savo, Tanja Karakamisheva-Jovanovska, Aleksandar Spasenovski (2017), *Political parties and interest groups* Skopje: Fondacija Konrad Adenauer.
- “Latest (1992) Flag News”, *Flagmaster* 72.
- Petrov, Todor. 2017, Interview, 2.12.2017.
- Poels, Jos (2021) email to the author, 15.5.2021.
- Secretariat (1995) for Information of the Republic of Macedonia letter to Jos Poels, 2.11.1995.
- “The Republic (1991) of the Serbs, Croats and Slovenes”. *Flagmaster* 68.
- Trposki Ivan (2004) *The Macedonian demonstrations in Australia*, Rockdale: Macedonian Literary Association “Grigor Prlichev”.
- “Round (1992) up of the Latest Flag News”, *Flagmaster* 71.
- “The Royal Burial Cluster of Philip II” <https://www.aigai.gr/en/explore/museum/royal/grave/of/philip/aiges/vergina.html> Accessed on 26.6.2017.
- (Star 1995) “Star of Vergina must go”, *Flagmaster* 80, 1995.